
Vigilància epidemiològica de la infecció pel VIH i la SIDA a Catalunya

Informe anual 2017

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Centre d'Estudis Epidemiològics
sobre les Infeccions de Transmissió
Sexual i Sida de Catalunya

Autors:

Centre d'Estudis Epidemiològics sobres les ITS i Sida de Catalunya (CEEISCAT)

Alguns drets reservats:

© 2018, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercialSenseObres-Derivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Edita:

Centre d'Estudis Epidemiològics sobres les ITS i Sida de Catalunya (CEEISCAT)

19 de novembre de 2018

URL:

www.cceiscat.cat

Suggeriment per a la citació de l'informe complert:

Centre d'Estudis Epidemiològics sobres les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT).
Vigilància epidemiològica de la infecció pel VIH i la SIDA a Catalunya. Informe anual 2017. Badalona:
CEEISCAT; 2018.

1. Introducció	4
2. Diagnòstics de VIH	5
Diagnòstics de VIH l'any 2017	5
Diagnòstic tardà	5
Inici del tractament antiretroviral	5
Tendències per al període 2008 - 2017	6
3. Casos de SIDA	7
Diagnòstics de SIDA l'any 2017	7
Tendències per al període 1981 - 2017	7
4. Conclusions	8
Annex 1. Figures	9
Annex 2. Taules	16

1. Introducció

La vigilància epidemiològica de la infecció pel VIH i la sida forma part de la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de Catalunya, i la notificació dels casos es fa dintre del Sistema de malalties de declaració obligatòria (MDO).

A Catalunya, la sida és una malaltia de declaració obligatòria (MDO) individualitzada des de 1987 mentre que la infecció pel VIH va ser de notificació voluntària des de l'any 2001 fins al 2010. Amb la publicació del decret 67/2010, de 25 de maig, la infecció pel VIH passa a ser una malaltia de declaració obligatòria individualitzada integrant-se dins dels circuits de vigilància epidemiològica de Catalunya.

La definició de cas tant de la infecció pel VIH com de la SIDA, es pot trobar en el document Definició de cas de les malalties de declaració obligatòria que elabora anualment el Departament de Salut (disponible a: http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/_Professionals/Vigilancia_epidemiologica/documentos/arxius/spdefimdo.pdf).

El present informe té l'objectiu de descriure les característiques epidemiològiques de la infecció pel VIH i la SIDA pel 2017 així com les tendències dels darrers 10 anys (2008-2017).

2. Diagnòstics de VIH

Els nous diagnòstics de VIH van ser de notificació voluntària i hospitalària durant el període 2001-2010. A partir de l'any 2010 la infecció pel VIH passa a ser una MDO individualitzada amb complementació per part del professional sanitari d'una enquesta epidemiològica estandarditzada.

Diagnòstics de VIH l'any 2017

L'any 2017, el nombre de nous diagnòstics de VIH notificats a Catalunya ha estat de 578, el que representa una taxa de 8,1 casos per 100.000 habitants (Figura 1).

Els homes han representat el 86% (495) dels diagnòstics amb una taxa de 14,5 casos per 100.000 habitants mentre que les dones presenten una taxa de 2,9 casos per 100.000 habitants (Figura 2). La raó home:dona va ser de 6 (Figura 3).

La mitjana d'edat dels casos ha estat de 36 anys. El 38% del total de nous diagnòstic de VIH al 2017 tenien entre 30-39 anys, el 29% tenien 40 anys o més i un 33% eren menors de 30 anys (Figura 4).

Quant al lloc d'origen dels casos, el 47% dels casos es van diagnosticar en persones nascudes fora de l'Estat espanyol (Figura 5). Del total (269), el 57% pertanyien a persones originàries de països d'Amèrica Llatina i Carib.

La meitat dels diagnòstics notificats van ser en HSH (54%), amb un 15% i un 12% dels diagnòstics notificats en homes heterosexuales i dones heterosexuales, respectivament. Es van notificar 30 diagnòstics de VIH entre UDVP i no es va notificar cap cas de transmissió vertical (Figura 6).

Segons el territori geogràfic, a la ciutat de Barcelona s'han diagnosticats el 58% dels nous diagnòstics de VIH de Catalunya l'any 2017 (Figura 7).

Inici de tractament antiretroviral

La mediana del recompte de CD4 entre les persones amb un nou diagnòstic de VIH entre 2011 i 2017 s'ha mantingut estable al voltant de 391 cels/ μ L (Figura 8).

S'observa un augment en la mediana del recompte de CD4 a l'inici del tractament antiretroviral (TAR): entre les persones amb un nou diagnòstic i que constava que havien iniciat TAR la mediana del recompte de CD4 va ser de 239 cels/ μ L al 2011 mentre que la mediana del recompte de CD4 de les persones amb un nou diagnòstic al 2017 va incrementar un 55% arribant a 370 cels/ μ L (Figura 8).

Diagnòstic tardà

Es considera diagnòstic tardà (DT) de la infecció pel VIH quan la xifra del recompte de CD4 més pròxima al diagnòstic és inferior a 350 cels/microlitre (μ L) i DT amb malaltia avançada (DTA) quan el recompte de CD4 és inferior a 200 cels/ μ L.

Dels total de diagnòstics de VIH l'any 2017, en 475 (82%) constava informació sobre el recompte de limfòcits CD4 i d'aquests complien criteris de DT de la infecció pel VIH el 44% dels casos, dels quals el 24% presenten DTA (Figura 9). La proporció de DT va ser superior homes i dones heterosexuales (66% i 45%, respectivament) mentre que va ser del 39% en HSH (Figura 10). El DT va augmentar amb l'edat, del 35% en menors de 25 anys fins al 59% en majors de 55 anys (Figura 11).

Tendències per al període 2008-2017

Globalment, el nombre de casos de VIH per 100.000 habitants s'ha mantingut estable durant el període 2008-2017, amb un lleuger descens al 2014 passant d'11,6 diagnòstics de VIH per 100.000 habitants al 2013 a 9,6 l'any 2014. L'any 2017 s'observa un lleuger descens respecte el 2016, de 8,8 a 8,1 diagnòstics de VIH per 100.000 habitants que s'explica en part pel retard de notificació dels casos (Figura 2).

Les tendències varien segons sexe. En les dones es manté un descens progressiu del nombre de diagnòstics de VIH durant el període 2008-2017 amb una reducció del 50% en el taxa de diagnòstics de VIH, passant de 4 diagnòstics de VIH per 100.000 h al 2008 a 2 al 2017. En canvi, en els homes es comença a observar un lleuger descens a partir de l'any 2014 que es manté fins el 2017 (Figura 2).

Pel que fa a l'origen, s'observa un increment de les persones immigrants en el total de casos de VIH fins l'any 2011 i posteriorment una estabilització (Figura 5).

Per primera vegada, la tendència dels darrers 10 anys mostren uns lleuger descens del nombre de diagnòstics de VIH en HSH (4%), passant de 322 casos al 2008 a 310 casos al 2017. En els homes heterosexuales, es manté el descens dels diagnòstics de VIH (49%), passant de 170 casos al 2008 a 86 casos al 2017 i en les dones heterosexuales s'ha produït un descens del 49%, passant de 138 casos al 2008 a 70 casos al 2017. Finalment, els diagnòstics de VIH en UDVP han disminuït un 56%, passant de 68 casos al 2007 a 30 casos al 2017 (Figura 12).

La proporció de diagnòstic tardà del VIH dels darrers 10 anys continua en descens (14%), passant del 51% en 2008 al 44% al 2017 (Figura 9).

3. Casos de SIDA

La sida és una malaltia de declaració obligatòria (MDO) individualitzada des de 1987.

Diagnòstics de sida l'any 2017

L'any 2017, el nombre total casos de SIDA declarats ha estat de 83, el que representa una taxa global de 1,2 casos per 100.000 habitants (Figura 1).

El 84% dels casos són homes i el 16% dones amb una raó home:dona de 5.

Les malalties indicatives de sida més freqüents ha estat la pneumònia per *Pneumocystis jirovecii* (34%), tuberculosi pulmonar o extrapulmonar (19%), el sarcoma de Kaposi (12%) i la candidiasi esofàgica (5%) (Figura 12).

Tendències per al període 1981-2017

Des del diagnòstic del primer cas de sida l'any 1981, la taxa d'incidència anual va augmentar progressivament, passant de 0,8 casos per 100.000 habitants l'any 1983 fins a arribar a 26,0 casos per 100.000 habitants l'any 1994, coincidint amb l'expansió de la definició epidemiològica de cas de sida. Entre 1996 i 1998 es va produir una forta davallada en el nombre de casos (1.364 i 695 casos, respectivament), representant una disminució de les notificacions de sida del 49% en 2 anys. Des d'aleshores, la disminució anual del nombre de casos de sida és menor i més gradual, reflectint l'estabilització de l'efecte de les noves teràpies en la incidència de casos de sida. L'any 2017, el nombre casos de sida ha disminuït un 16% respecte l'any anterior (Figura 1).

4. Conclusions

La reducció en el nombre de nous diagnòstic del VIH durant el darrer any es deu en part a una disminució en la declaració d'enquestes, però també reflecteix l'efecte de la disminució de la transmissibilitat poblacional degut a la incorporació dels tractaments universals l'any 2015. Durant el proper any es precisarà el possible impacte d'aquestes teràpies en la reducció del VIH a Catalunya. En qualsevol cas, la taxa global de nous diagnòstic encara esta lleugerament per sobre la mitja europea.

Malgrat un lleuger canvi en la distribució de la via de transmissió, els HSH segueix sent la majoria dels diagnòstics de VIH al 2017.

Es manté l'elevat nombre de persones immigrants entre els nous diagnòstics de VIH.

L'augment de la mediana del recompte de CD4 a l'inici del TAR l'any 2017, suggereix un escurçament en temps des del diagnòstic de VIH i l'inici del TAR.

El diagnòstic precoç del VIH encara continua sent un repte doncs tot i que als darrers 10 anys la proporció de persones amb un diagnòstic tardà s'ha reduït un 14% encara es manté en una xifra elevada (44%).

Annex 1. Figures

Figura 1. Evolució anual dels diagnòstics de VIH i dels casos de SIDA. Catalunya, 1981-2017.

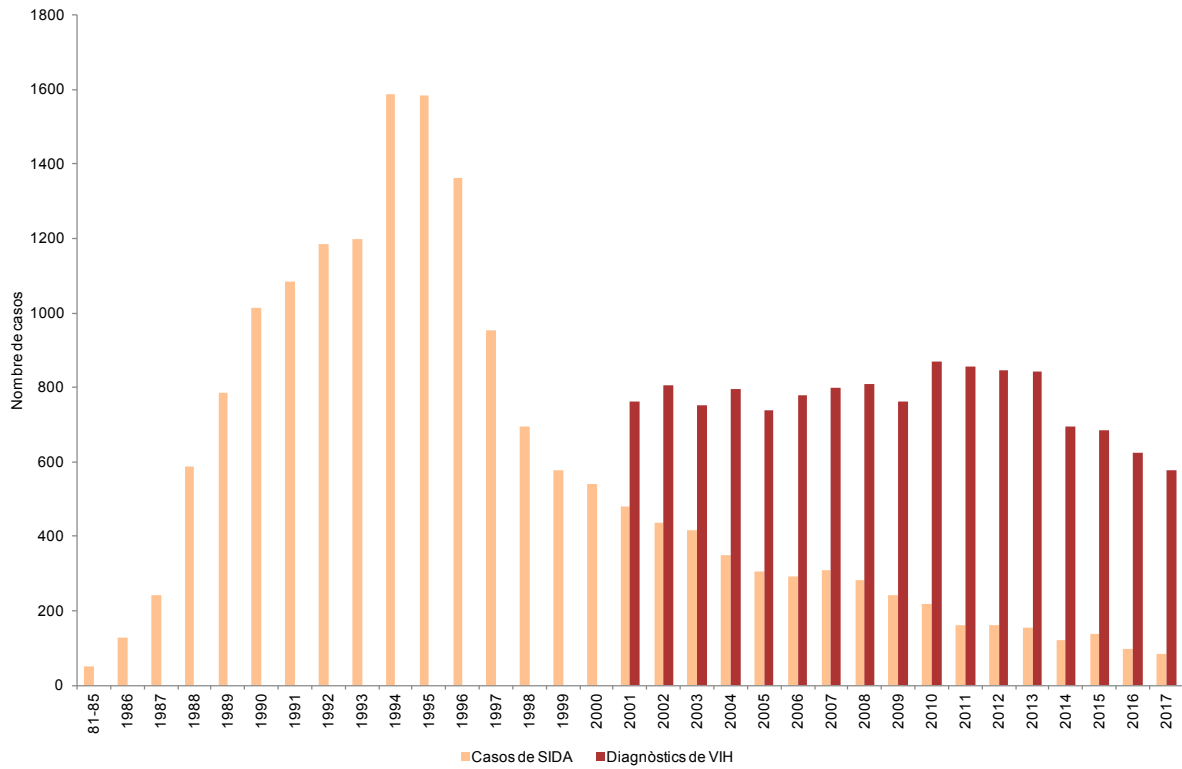

Figura 2. Evolució dels diagnòstics de VIH per 100.000 habitants segons sexe. Catalunya, 2008-2017.

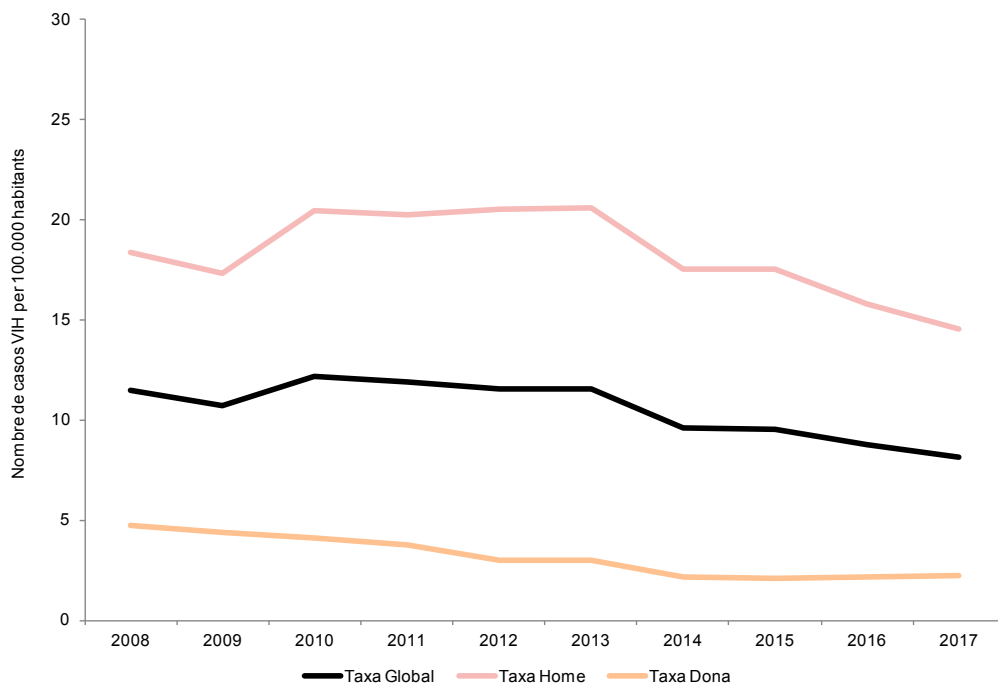

Figura 3. Evolució dels diagnòstics de VIH segons sexe i raó home-dona. Catalunya, 2008-2017.

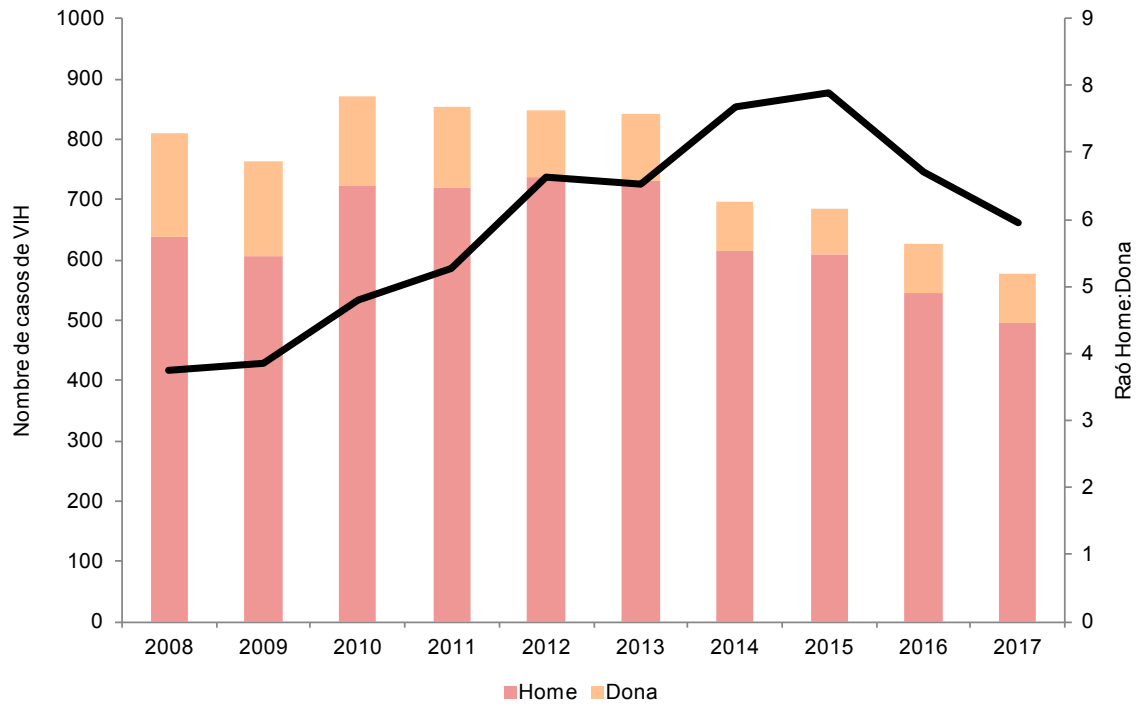

Figura 4. Distribució dels diagnòstics de VIH segons sexe i edat. Catalunya, 2017.

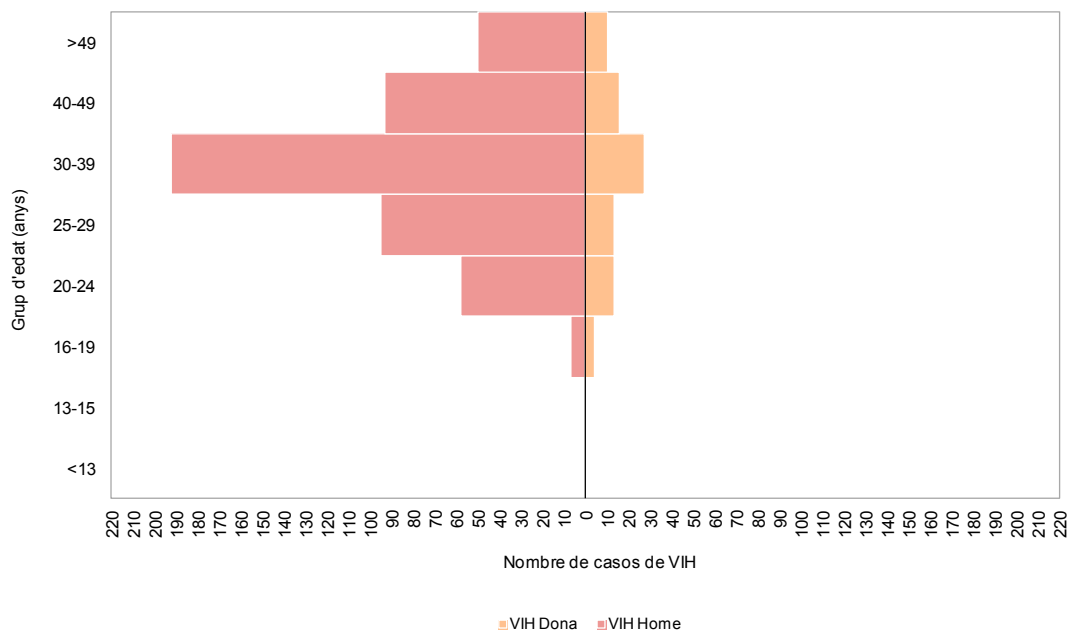

Figura 5. Evolució dels diagnòstics de VIH segons origen. Catalunya, 2008-2017.

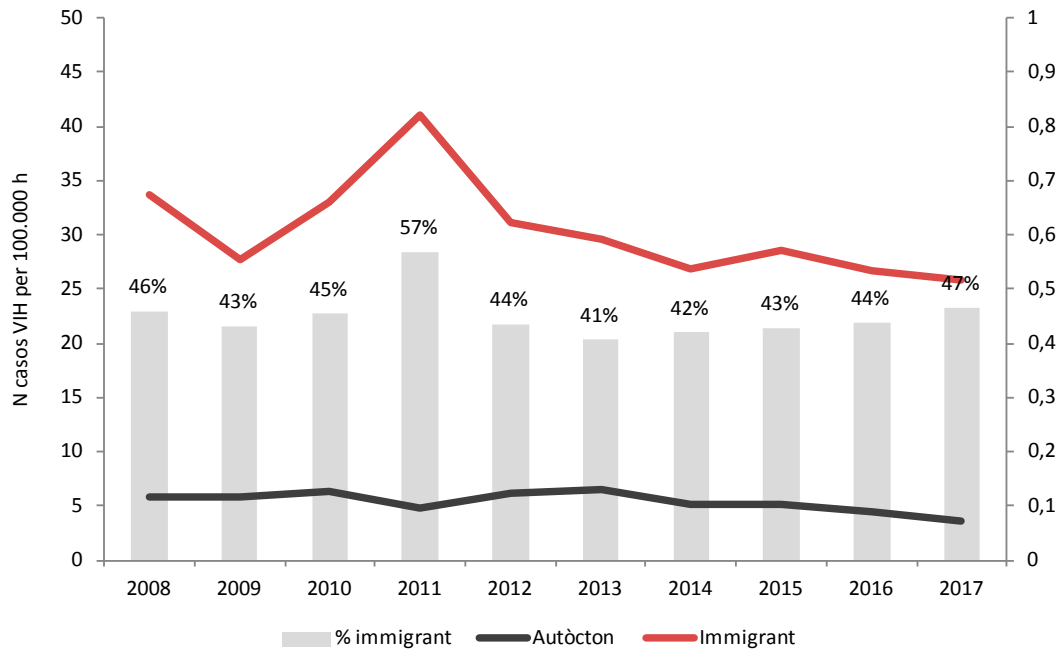

Figura 6. Distribució dels diagnòstics de VIH segons via de transmissió. Catalunya, 2017.

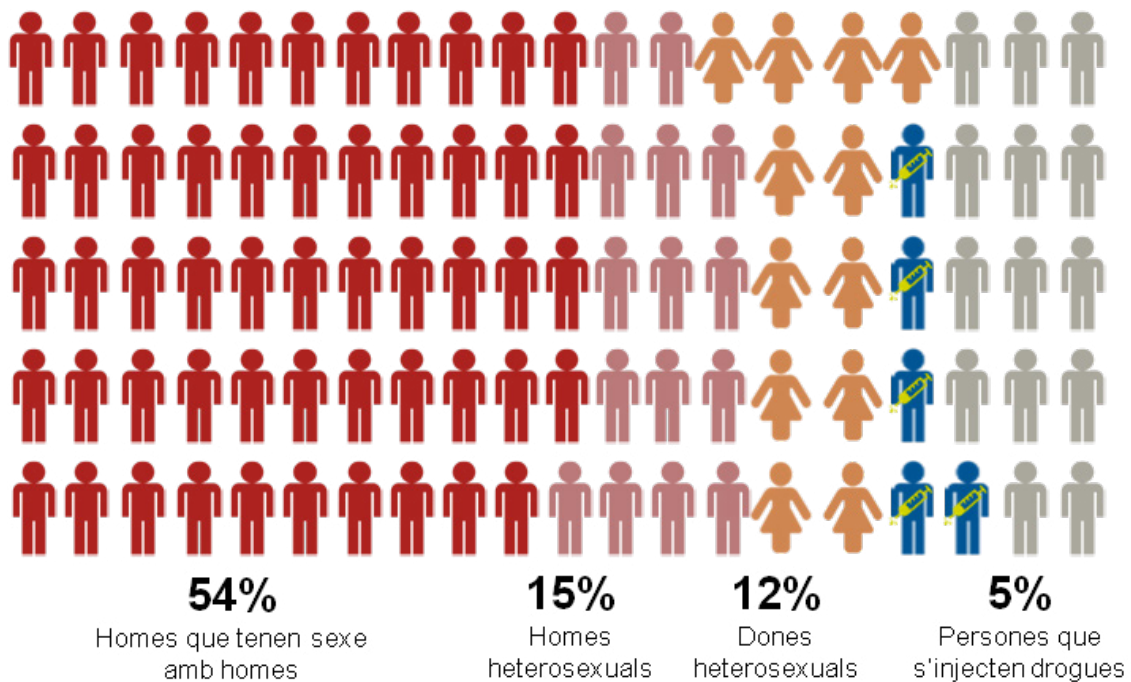

Figura 7. Distribució dels diagnòstics de VIH segons unitat de vigilància epidemiològica de residència. Catalunya, 2017.

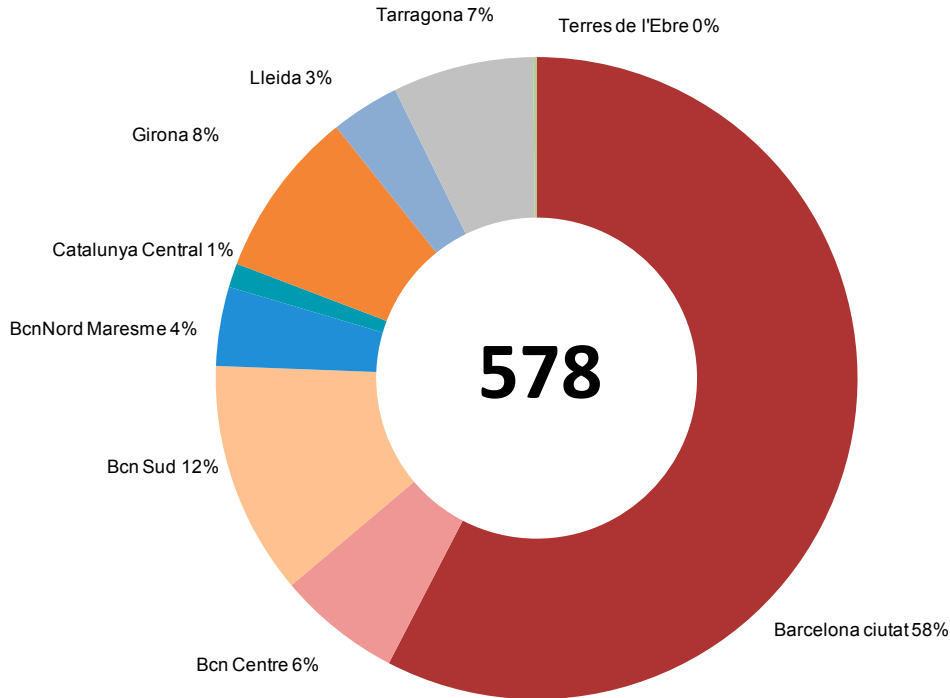

Figura 8. Evolució de la mediana de CD4 al diagnòstic de VIH i a l'inici del TAR entre els nous diagnòstics de VIH. Catalunya, 2011-2017.

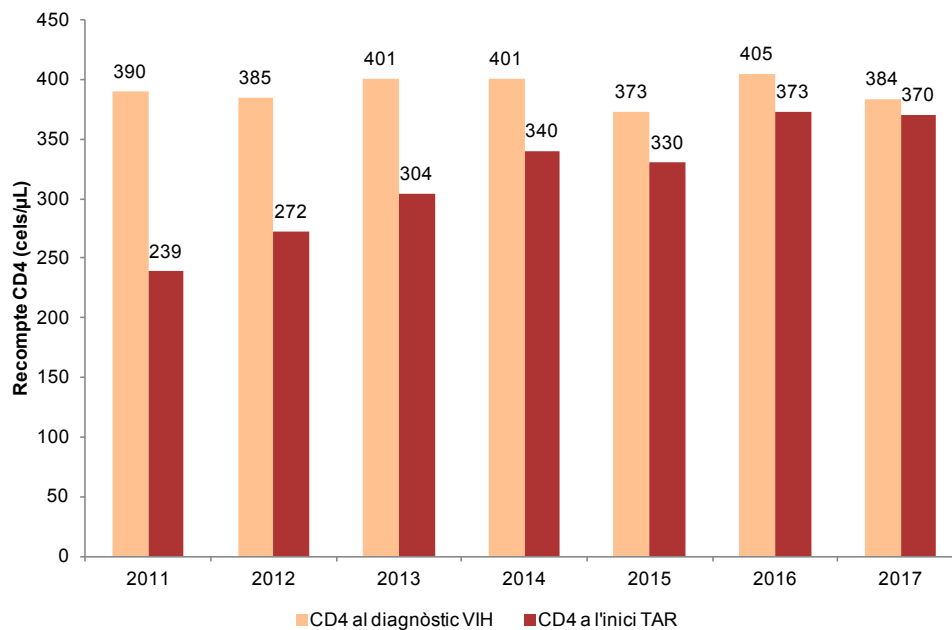

Figura 9. Evolució del percentatge del recompte de CD4 <350/mm³ i <200/mm³ al diagnòstic de VIH. Catalunya, 2008-2017.

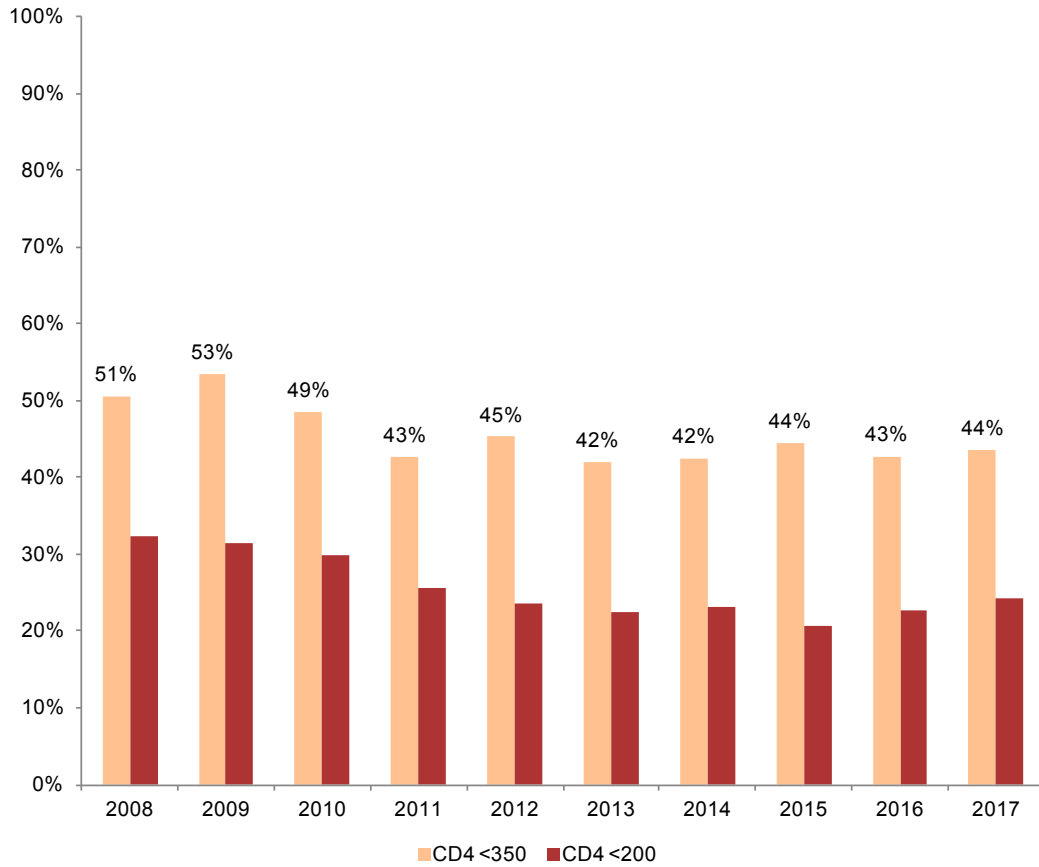

Figura 10. Distribució del percentatge del recompte de CD4 <350/mm³ i <200/mm³ al diagnòstic de VIH segons via de transmissió. Catalunya, 2017.

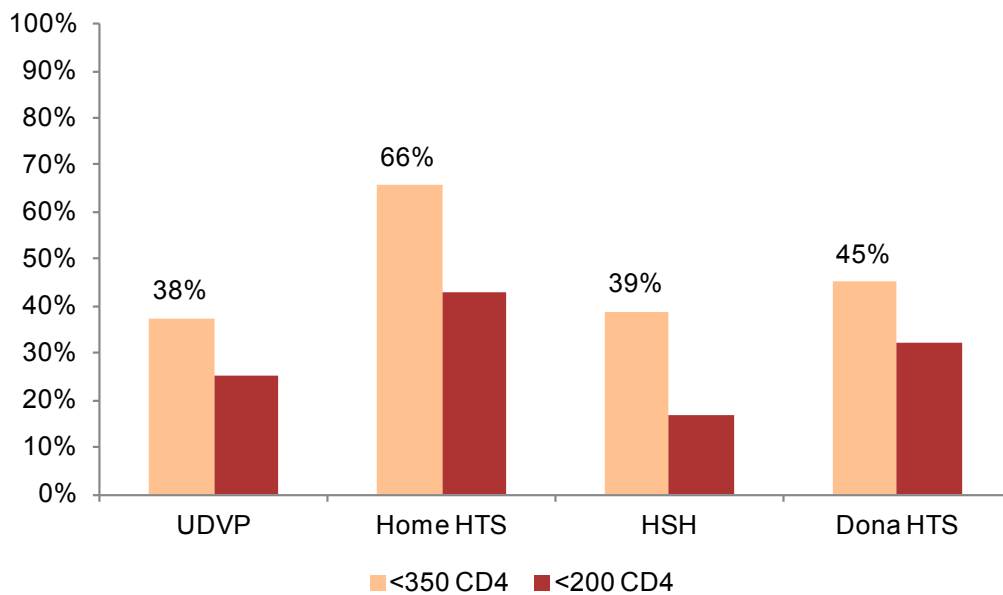

Figura 11. Distribució del percentatge del recompte de CD4 <350/mm³ i <200/mm³ al diagnòstic de VIH segons grup d'edat. Catalunya, 2017.

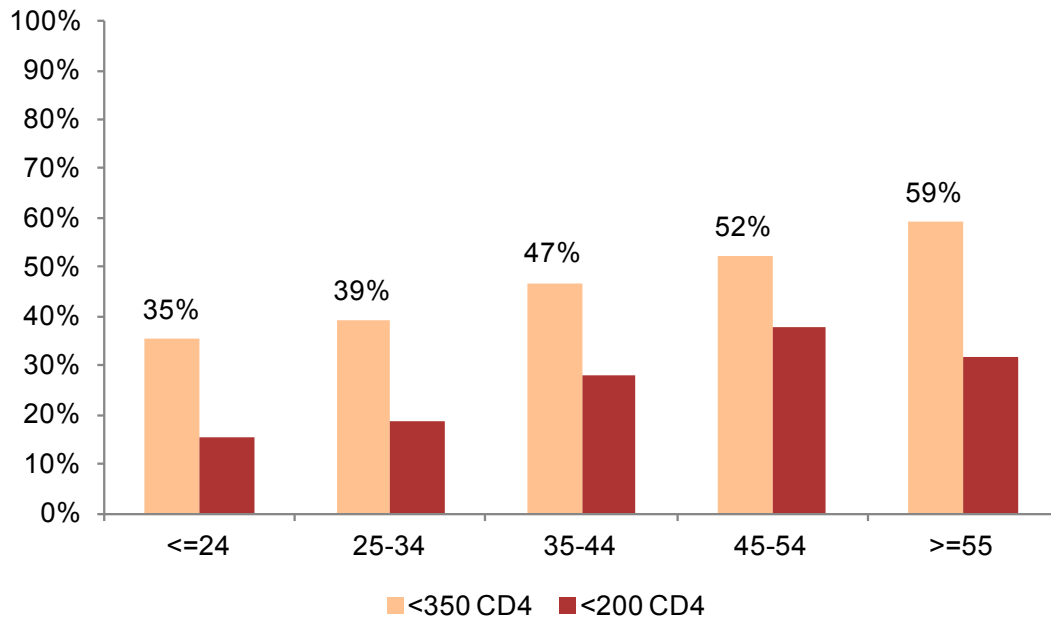

Figura 12. Evolució dels diagnòstics de VIH segons via de transmissió. Catalunya, 2008-2017.

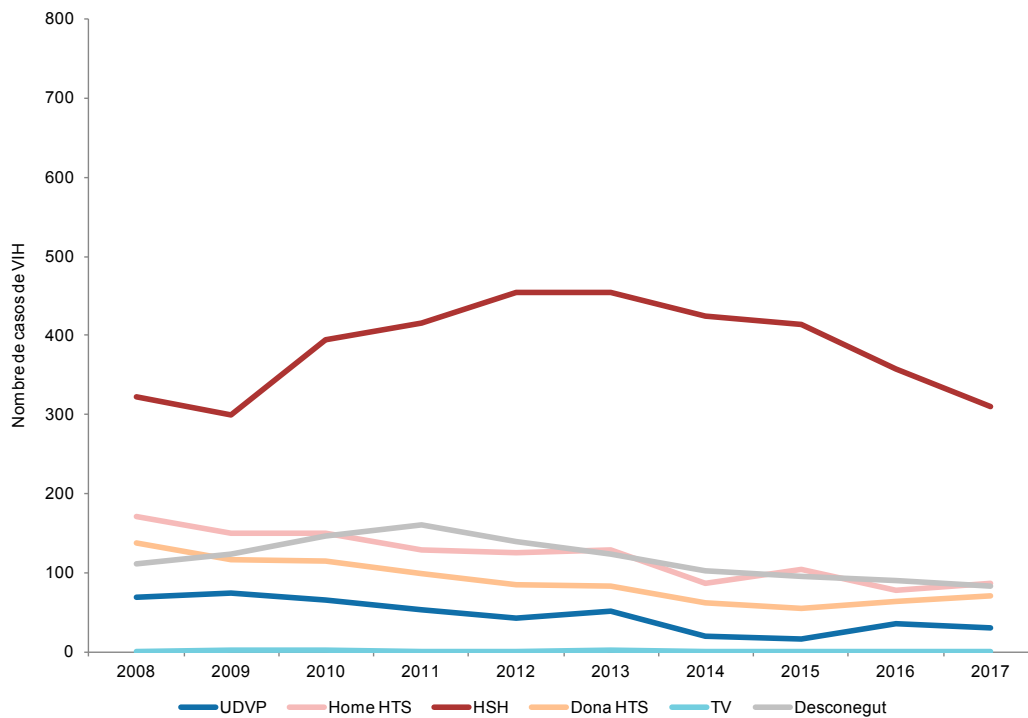
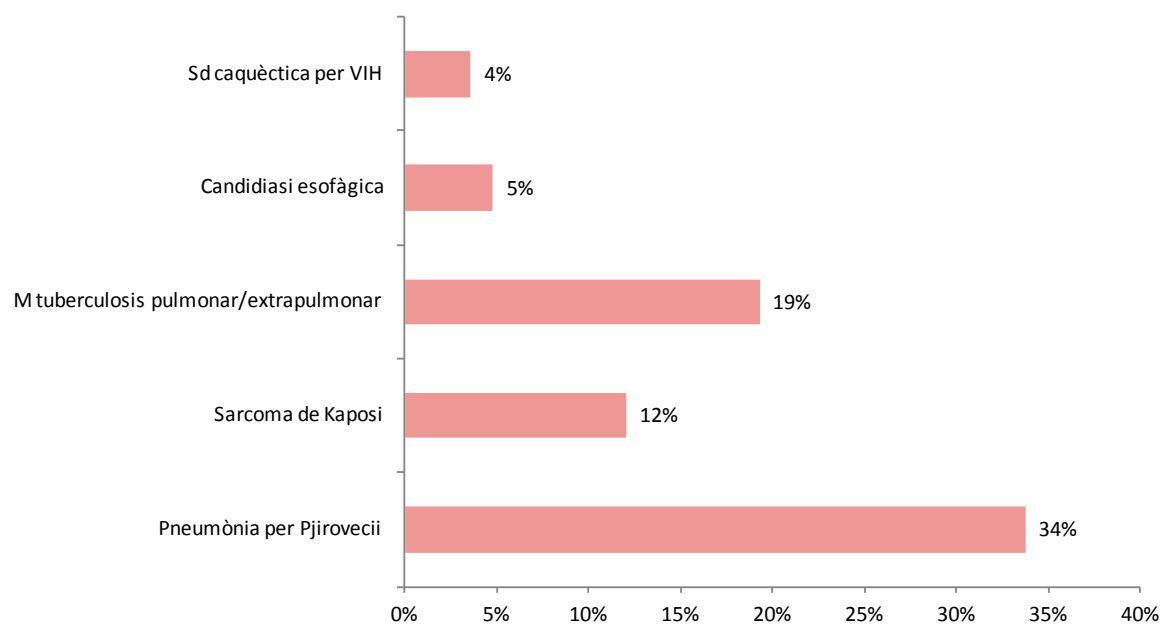

Figura 13. Distribució de les principals malalties indicatives de sida. Catalunya, 2017.

Annex 2. Taules

Taula 1. Diagnòstics de VIH i taxes per 100.000 habitants segons unitat de vigilància epidemiològica, 2008-2017.

	Catalunya		Barcelona ciutat		Barcelona-Zona Vallès		Barcelona-Zona Sud		Barcelona-Zona Nord i Maresme		Catalunya Central		Girona		Lleida/Alt Pirineu i Aran		Camp Tarragona		Terres de l'Ebre	
	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa
2008	809	11,5	350	21,7	91	7,3	70	5,5	48	6,1	15	3,0	109	15,2	54	12,6	59	9,8	13	6,9
2009	763	10,7	335	20,7	77	6,0	76	5,9	46	5,8	17	3,3	112	15,3	39	8,9	56	9,1	5	2,6
2010	871	12,2	432	26,7	82	6,4	78	6,0	72	9,0	32	6,2	71	9,6	31	7,0	60	9,7	13	6,8
2011	855	11,9	470	29,1	55	4,3	87	6,6	56	6,9	37	7,2	75	10,1	29	6,5	41	6,6	5	2,6
2012	847	11,6	467	28,8	69	5,3	71	5,4	66	8,1	29	5,6	63	8,4	35	7,9	43	6,9	4	2,1
2013	842	11,6	437	27,1	72	5,5	115	8,7	55	6,8	27	5,3	49	6,6	36	8,1	41	6,6	10	5,3
2014	695	9,6	398	24,8	57	4,4	63	4,8	53	6,5	12	2,3	38	5,1	30	6,8	42	6,8	2	1,1
2015	685	9,5	389	24,2	45	3,5	87	6,6	49	6,1	13	2,5	49	6,6	17	3,9	33	5,4	3	1,6
2016	625	8,8	331	20,6	37	2,8	90	6,8	44	5,4	21	4,1	51	6,9	20	4,6	29	4,7	2	1,1
2017	578	8,1	333	20,5	36	2,7	68	5,2	23	2,8	7	1,4	49	6,7	20	4,7	41	6,7	1	0,6

Taula 2. Diagnòstics de VIH segons via de transmissió. Catalunya, 2008-2017.

	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
UDVP	68	8,4%	74	9,7%	65	7,5%	53	6,2%	43	5,1%	52	6,2%	20	2,9%	16	2,3%	36	5,8%	30	5,2%
Home Heterosexual	170	21,0%	149	19,5%	149	17,1%	128	15,0%	125	14,8%	128	15,2%	86	12,4%	104	15,2%	78	12,5%	86	14,9%
Homo-bisexual	322	39,8%	299	39,2%	394	45,2%	416	48,7%	455	53,7%	455	54,0%	424	61,0%	414	60,4%	358	57,3%	310	53,6%
Dona Heterosexual	138	17,1%	117	15,3%	115	13,2%	98	11,5%	84	9,9%	83	9,9%	62	8,9%	55	8,0%	64	10,2%	70	12,1%
Altres o Risc no qualificat	111	13,7%	123	16,1%	147	16,9%	160	18,7%	140	16,5%	123	14,6%	103	14,8%	96	14,0%	89	14,2%	82	14,2%
Transmissió Vertical	0	0,0%	1	0,1%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Total	809	100%	763	100%	871	100%	855	100%	847	100%	842	100%	695	100%	685	100%	625	100%	578	100%

Taula 3. Diagnòstics de VIH segons edat i sexe. Catalunya, 2008-2017.

	2008						2009						2010						2011						2012					
	Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
=<13	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,6%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
13-15	1	0,2%	0	0,0%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,7%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16-19	5	0,8%	6	3,5%	11	1,4%	9	1,5%	2	1,3%	11	1,4%	13	1,8%	3	2,0%	16	1,8%	15	2,1%	2	1,5%	17	2,0%	10	1,4%	1	0,9%	11	1,3%
20-24	54	8,5%	19	11,2%	73	9,0%	59	9,7%	16	10,2%	75	9,8%	66	9,2%	17	11,3%	83	9,5%	67	9,3%	15	11,0%	82	9,6%	57	7,7%	17	15,3%	74	8,7%
25-29	105	16,4%	38	22,4%	143	17,7%	98	16,2%	24	15,3%	122	16,0%	123	17,1%	27	18,0%	150	17,2%	149	20,8%	29	21,3%	178	20,8%	143	19,4%	17	15,3%	160	18,9%
30-39	252	39,4%	61	35,9%	313	38,7%	233	38,4%	69	43,9%	302	39,6%	265	36,8%	46	30,7%	311	35,7%	256	35,7%	52	38,2%	309	36,1%	288	39,1%	41	36,9%	329	38,8%
40-49	148	23,2%	29	17,1%	177	21,9%	142	23,4%	32	20,4%	174	22,8%	168	23,3%	34	22,7%	202	23,2%	162	22,6%	19	14,0%	181	21,2%	168	22,8%	23	20,7%	191	22,6%
>=50	74	11,6%	17	10,0%	91	11,2%	65	10,7%	13	8,3%	78	10,2%	86	11,9%	23	15,3%	109	12,5%	69	9,6%	18	13,2%	87	10,2%	70	9,5%	12	10,8%	82	9,7%
Total	639	79,0%	170	21,0%	809		606	79,4%	157	20,6%	763		721	82,8%	150	17,2%	871		718	84,0%	136	15,9%	855		736	86,9%	111	13,1%	847	

	2013						2014						2015						2016						2017					
	Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total		Home		Dona		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
=<13	1	0,1%	0	0,0%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
13-15	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,1%	0	0,0%	1	0,1%	1	0,2%	1	1,3%	2	0,3%	1	0,2%	0	0,0%	1	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
16-19	16	2,2%	2	1,8%	18	2,1%	8	1,1%	0	0,0%	8	1,0%	16	2,6%	1	1,3%	17	2,5%	6	1,0%	2	2,6%	8	1,2%	7	1,2%	4	5,2%	11	1,6%
20-24	69	9,5%	11	9,8%	80	9,5%	57	7,8%	9	8,0%	66	7,8%	57	9,4%	3	3,9%	60	8,8%	50	8,2%	5	6,5%	55	8,0%	58	9,5%	13	16,9%	71	10,4%
25-29	123	16,8%	15	13,4%	138	16,4%	121	16,6%	12	10,7%	133	15,8%	111	18,3%	12	15,6%	123	18,0%	102	16,8%	8	10,4%	110	16,1%	95	15,6%	13	16,9%	108	15,8%
30-39	274	37,5%	43	38,4%	317	37,6%	239	32,7%	18	16,1%	257	30,5%	224	36,8%	29	37,7%	253	36,9%	214	35,2%	27	35,1%	241	35,2%	192	31,6%	27	35,1%	219	32,0%
40-49	162	22,2%	19	17,0%	181	21,5%	134	18,4%	24	21,4%	158	18,8%	139	22,9%	19	24,7%	158	23,1%	104	17,1%	17	22,1%	121	17,7%	93	15,3%	16	20,8%	109	15,9%
>=50	85	11,6%	22	19,6%	107	12,7%	55	7,5%	17	15,2%	72	8,6%	60	9,9%	12	15,6%	72	10,5%	67	11,0%	22	28,6%	89	13,0%	50	8,2%	10	13,0%	60	8,8%
Total	730	86,7%	112	13,3%	842		615	88,5%	80	11,5%	695		608	88,8%	77	11,2%	685		544	87,0%	81	13,0%	625		495	85,6%	83	14,4%	578	

Taula 4. Diagnòstics de VIH segons país d'origen. Catalunya, 2008-2017.

	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Espanya	435	53,8%	432	56,6%	471	54,1%	366	42,8%	474	56,0%	488	58,0%	394	56,7%	385	56,2%	336	53,8%	268	46,4%
Estranger	372	46,0%	330	43,3%	396	45,5%	486	56,8%	369	43,6%	343	40,7%	292	42,0%	294	42,9%	274	43,8%	269	46,5%
No consta	2	0,2%	1	0,1%	4	0,5%	3	0,4%	4	0,5%	11	1,3%	9	1,3%	6	0,9%	15	2,4%	41	7,1%
Total	809		763		871		855		847		842		695		685		625		578	

Taula 5. Casos de SIDA i taxes per 100.000 habitants segons regió sanitària, 1998-2017.

	Catalunya		Barcelona ciutat		Barcelona-Zona Vallès		Barcelona-Zona Sud		Barcelona-Zona Nord i Maresme		Catalunya Central		Girona		Lleida/Alt Pirineu i Aran		Camp Tarragona		Terres de l'Ebre	
	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa	N	Taxa
2008	281	3,8	111	6,9	30	2,4	20	1,6	30	3,8	12	2,4	35	4,9	15	3,5	18	3,0	4	2,1
2009	242	3,2	110	6,8	18	1,4	16	1,2	18	2,3	6	1,2	35	4,8	13	3,0	10	1,6	2	1,0
2010	217	2,9	91	5,6	16	1,2	27	2,1	16	2,0	5	1,0	27	3,7	8	1,8	11	1,8	3	1,6
2011	160	2,1	81	5,0	8	0,6	11	0,8	8	1,0	10	1,9	23	3,1	4	0,9	9	1,5	1	0,5
2012	160	2,2	87	5,4	7	0,5	9	0,7	7	0,9	7	1,4	14	1,9	7	1,6	7	1,1	0	0,0
2013	155	2,1	76	4,7	10	0,8	13	1,0	10	1,2	3	0,6	23	3,1	7	1,6	6	1,0	4	2,1
2014	122	1,7	63	3,9	6	0,5	15	1,1	6	0,7	3	0,6	14	1,9	3	0,7	9	1,5	1	0,5
2015	137	1,9	65	4,1	5	0,4	19	1,4	5	0,6	3	0,6	24	3,2	4	0,9	5	0,8	1	0,5
2016	99	1,4	37	2,3	2	0,2	18	1,4	2	0,2	3	0,6	25	3,4	1	0,2	5	0,8	1	0,6
2017	83	1,2	41	2,5	5	0,4	10	0,8	5	0,6	0	0,0	16	2,2	0	0,0	8	1,3	0	0,0